

גאוגרפיה של המזרח התיכון

הכלכלה במזרח התיכון - בין עולם מתפתח לעולם מפותח

גאוגרפיה, קיץ תשע"ח, מס' 57381

8. רמת פיתוח

לפניך טבלה ובה נתונים של מדדי פיתוח כלכליים במדינות אחדות במזרח התיכון.

ענין בטבלה, וענה על הסעיפים א-ב שאחריה.

מדדי פיתוח כלכליים במדינות נבחרות במזרח התיכון
(2017)

מדינה	תמ"ג לנפש (בדולרים)	שיעור החקלאות בתמ"ג (באחוזים)	שיעור התעשייה בתמ"ג (באחוזים)	צריכת חשמל לנפש (בקוט"ש)
מצרים	12,600	11.3	25.8	1,658
אירן	18,100	9.1	39.9	2,986
כווית	71,900	0.4	59.6	15,213
לבנון	18,500	5.7	25	2,893
תימן	2,400	23.6	8.9	216
סעודיה	55,200	2.4	42.9	9,444

(מתוך האתרים: www.cia.gov; www.worldbank.org)

א. מניין את המדינות שבטבלה לשלוש קבוצות, והסבר שני עקרונות שלפיהם ערכת את המיון. (5 נקודות)

ב. מאפייני הסביבה הפיזית (הטבעית) יכולים לסייע לפיתוח הכלכלה של מדינה או להגביל אותו.

לפניך רשימה של שלוש מדינות במזרח התיכון: מצרים, לבנון, כווית.

בחר בשתיים מן המדינות שברשימה.

בנוגע לכל אחת מן המדינות שבחרת, ציין מאפיין אחד של הסביבה הפיזית שיכול לסייע לפיתוח כלכלי או להגביל אותו, והסבר כיצד מאפיין זה מסייע לפיתוח ענף כלכלי אחד במדינה או מגביל את התפתחותו (סך הכול - שני

מאפיינים ושני ענפים). (9 נקודות)

גאוגרפיה, קיץ תשע"ז, מס' 057203, 573

10. גלובליזציה

א. הצג שני יתרונות וחסרונות אחד למדינות המזרח התיכון בהשתלבותן בכלכלה הגלובלית.

(12 נקודות)

ב. למיקום של טורקיה יש השפעה על השתלבותה בכלכלה הגלובלית.

(1) הסבר מה מיוחד במיקומה של טורקיה. (4 נקודות)

(2) הסבר שתי השפעות של מיקום זה על השתלבותה של טורקיה בכלכלה הגלובלית.

(6 נקודות)

גאוגרפיה, קיץ תשע"ו, מס' 057203, 573

8. סחר חוץ

א. בטבלה שלפניך מוצגים מוצרי היצוא והיבוא העיקריים של מדינות במזרח התיכון.

ציין מה משותף למוצרים שהמדינות האלה מייצאות, ומה משותף למוצרים שהן מייבאות.

(12 נקודות)

מוצרי יצוא ומוצרי יבוא

מוצרי יבוא	מוצרי יצוא
מכוניות	ירקות ופירות
כלי תחבורה	טקסטיל
מוצרים פטרוכימיים	נפט גולמי

(מתוך האתר www.cia.gov)

ב. במדינות המזרח התיכון אין איחוד כלכלי כמו השוק האירופי המשותף.

הסבר את הקשר בין עובדה זו לבין המשאבים הטבעיים שיש ברוב מדינות המזרח התיכון.

(10 נקודות)

גאוגרפיה, חורף תשע"ו, מס' 573

12. מאמר – "התיעוש בערב הסעודית – סיפור הצלחה בלב העולם המוסלמי"

- א.** הסבר מה הם מוצרי "הדור הראשון" ומה הם מוצרי "הדור השני" בתעשיית הנפט בערב הסעודית. (8 נקודות)
- ב.** ערב הסעודית מעוניינת לפתח מוצרי "דור שני".
- (1) מדוע פיתוח התעשייה של מוצרי "הדור השני" חשוב ביותר לערב הסעודית? (6 נקודות)
- (2) ציין שני קשיים שמצמצמים את היכולת של ערב הסעודית לפתח תעשייה זו. (8 נקודות)

קישור למאמר: "התיעוש בערב הסעודית - סיפור הצלחה בלב העולם המוסלמי" מאת קונרד שליפהקה. בתוך: המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 (עמ' 167-177).

<http://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBook-ID=103475239#169.0.6.default>

גאוגרפיה, קיץ תשע"ה, מס' 573, 057203

12. מאמר – "התיעוש בערב הסעודית – סיפור הצלחה בלב העולם המוסלמי"

- א.** בעיר יַנְבֵּעַ (يَنْبُع) שבערב הסעודית הוקם מרכז תעשייה גדול, המתמחה בתעשייה אחת. ציין את ענף התעשייה שהוקם בַּיְנָבֵעַ, והצג שני גורמים למיקום של מרכז התעשייה בעיר זו. (11 נקודות)
- ב.** תאר, על פי המאמר, שלושה קשיים לפיתוח של תעשייה מודרנית בערב הסעודית. (11 נקודות)

קישור למאמר: "התיעוש בערב הסעודית - סיפור הצלחה בלב העולם המוסלמי" מאת קונרד שליפהקה. בתוך: המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 (עמ' 167-177).

<http://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBook-ID=103475239#169.0.6.default>

גאוגרפיה, חורף תשע"ד, מס' 573

9. חקלאות

א. לפניך טבלה ובה נתונים על שיעור החקלאות בתמ"ג של ארבע מדינות במזרח התיכון

בשנים 2003, 2012.

עיינ בטבלה, וציין את מגמת השינוי הכללית שחלה בשיעור החקלאות בתמ"ג.

הסבר שני גורמים לשינוי זה.

(12 נקודות)

שיעור החקלאות בתמ"ג (2003, 2012)

(באחוזים)

2012	2003	השנה המדינה
13.8	16.3	מצרים
22.9 (2009)	25.7	סוריה
9	11.4	טורקיה
14.3	17.3	מרוקו

(מתוך האתר www.worldbank.org)

ב. חקלאות הררית היא אחד מסוגי החקלאות במזרח התיכון.

הסבר קושי אחד בחקלאות מסוג זה, והצג דרך אחת להתמודדות עם קושי זה.

(10 נקודות)

גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 573, 057203

9. חקלאות

א. תאר שלושה מאפיינים של החקלאות המסורתית במזרח התיכון. (9 נקודות)

ב. אובדן של שטחים חקלאיים הוא אחד מהקשיים בפיתוח החקלאות במזרח התיכון.

(1) הסבר שלושה גורמים לאובדן של שטחים חקלאיים באזור. (9 נקודות)

(2) תאר דרך אחת שבאמצעותה מדינות האזור מתמודדות עם קושי זה. (4 נקודות)

10. כלכלה ורמת פיתוח

א. בטבלה שלפניך מוצגים מדדי פיתוח של חמש מדינות במזרח התיכון.

מדדי פיתוח של מדינות במזרח התיכון (2010)

המדינה	תוצר מקומי גולמי לנפש (בדולרים)	שיעור בלתי מועסקים (באחוזים)	גידול אוכלוסייה שנתי (באחוזים)	עוני מוחלט* (באחוזים)
מצרים	6,300	9.7	2	17
ירדן	5,900	14	2.1	14
תוניסיה	8,500	14	0.95	6
ערב הסעודית	24,000	10.8	1.6	אין נתונים
ישראל	29,000	6.8	1.65	אין נתונים

* שיעור האנשים המשתכרים פחות משני דולר ליום.

(מעובד על פי "מדינות ערב: העוני מחזק או מפיל משטרים", www.ynet.com)

על פי הנתונים שבטבלה, דָּרָג את המדינות על פי רמת הפיתוח שלהן — מן המדינה המפותחת ביותר למדינה המפותחת פחות. הסבר לפי מה קבעת את הדירוג.
(9 נקודות)

ב. רוב מדינות המזרח התיכון שואפות להגדיל את היקף הפעילות שלהן בכלכלה הגלובלית. הבא שתי סיבות לכך. (8 נקודות)

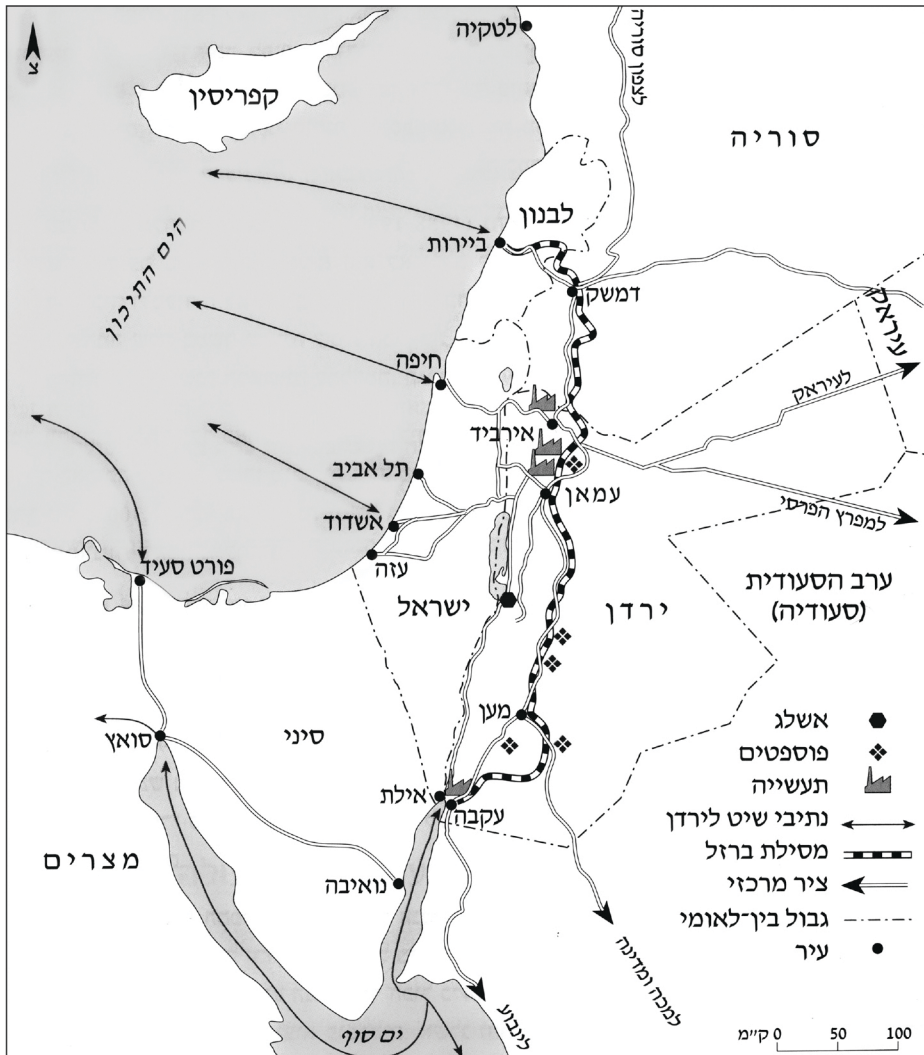
ג. יש הטוענים כי השילוב של מדינות המזרח התיכון בכלכלה הגלובלית הוא חיסרון עבור מדינות אלה. הצג נימוק אחד לביסוס טענה זו. (5 נקודות)

11. תחבורה בירדן

לפניך מפה של ירדן שמסומנים בה דרכי יבשה ונתיבי שיט לירדן וממנה.

עיין במפה זו ובמפות באטלס, וענה על שני הסעיפים א-ב.

דרכי יבשה ונתיבי שיט לירדן וממנה

א. ציין שתי דרכים או תשתיות תחבורה בין-לאומיות בירדן, הסבר את מיקומן, ותאר את

החשיבות של כל אחת מהן לכלכלת המדינה. (12 נקודות)

ב. מיקומו של נמל עקבה בדרום ירדן גורם לקשיים בפיתוח הכלכלי של המדינה.

הסבר שני קשיים בפיתוח כלכלת ירדן הנובעים ממיקומו של הנמל. (10 נקודות)

גאוגרפיה, קיץ תשע"ו, מס' 057203, 573

9. תחבורה

- א. בטבלה שלפניך מוצגים נתונים על מספר שדות התעופה באיִרן ובמצרים. עיין באטלס, והסבר שני גורמים להבדלים בין המדינות במספר שדות התעופה. (14 נקודות)

המדינה	מספר שדות תעופה
איִרן	319
מצרים	72

(מתוך האתר www.cia.gov)

- ב. לשדה התעופה של קהיר חשיבות בין־לאומית רבה. הסבר מדוע. (8 נקודות)

גאוגרפיה, חורף תשע"ו, מס' 573

11. לבנון

- א. שיעור המועסקים בענף השירותים בלבנון גבוה משיעור המועסקים בענף זה במדינות אחרות במזרח התיכון. הצג שני גורמים המסבירים נתון זה. (8 נקודות)
- ב. תאר שני מאפיינים **פיזיים** של לבנון, והסבר כיצד כל אחד מן המאפיינים האלה יכול לתרום לפיתוח כלכלתה (למעט ענף השירותים). (14 נקודות)